

Jacob van Lennep, Dagboek 1823¹

Inleiding : In de zomer van 1823 maakten Jacob van Lennep en Dirk van Hogendorp een voetreis door Nederland.

Zondag 22 Juny.

Lang nog bleef de woede der dolzinnige knapen het voorwerp van ons gesprek.

Beurtelings moesten wij lachen over hun dwaasheid en ons bedroeven over den tijdgeest en over de verkeerde handelwijs der Hoogleraren die jongelieden opzetten tegen iemand dien zij niet kennen, omdat hij eene dissertatie geschreven heeft, die zij niet gelezen hebben.

Langs eene lage en omdijkte vaart traden wij voort langst de weinig betekenende dorpen **Dorkwert, Oostum en Garnwert**.

Het eerste ligt een half uur van Groningen: de kerk staat op eene wierde, daar achter een huis; voor dezelve eene herberg en de school, terwijl de overige boerenwooningen op hare landerijen leggen: Garnwert is twee en een half uur van Groningen gelegen, mede aan de voormelde vaart of Reitdiep, dat in 1633 verlegd, groot en Klein Garnwert door snijdt.

De oude bedding dier vaart lag zoo kronkelig dat de schippers een paar etmalen noodig hadden om eenen afstand afte leggen, die men nu met matigen wind in een vierde uur afzeilt.

Tusschen het nabijgelegen **Feerwerd en Ezinge** zagen wij het buitengoed Aldersma, den Heere R. de Marees van Swinderen toebehoorende.

De landstreek was hier afwisselend; beurtelings grazig en bebouwd: al de huizen echter klein en oud. Te **Ezinge** gingen wij in de kerk, die juist (te 9 ure) aanging; en hoorden eene erbarmelijke predikatie van Ds Binckius, neen Broersius. Na de preek dronken wij koffi, welke wij reeds te 11 ure ophadden, zoodat de dienst niet lang geduurd had.

Over **Saaksum** wandelden wij nu naar **Oldehove**, een fraai en groot dorp in een cirkel gebouwd met eene zware kerk in 't midden. Vandaar togen wij over binnenpaadjens de weiden door, zagen eene boerderij met groote en dichte bosschaadjes omringd, en kwamen zoo te **Kommerzijl**, na eene aldaar geplaatste sluis dus geheten.

Voor het dorp strekt zich eene groote vlakte uit tot het Reitdiep toe, met veelvuldige dijkens omringd, voorheen een aangeslijkte oever. Het land nam voor dien plek te omdijken doch liet de onderneming varen omdat men de kosten op f 1500 schattende .

De gebroeders Martens Teenstra verzochten hierop op eigene kosten dien oever te mogen omdijken, 't geen hun geen f 5000 kostte. Oningedijkt bedroeg het koopschat f 46,500. De door hen gelegde zeedijk van 16 voeten boven het maaiveld heeft 1600 roeden lengte en werd in een jaar voltooid. Dus wonnen zij zich een' grond van ruim 300 morgen aan die thands een der vruchtbaarste van de provincie is.

Ons voornemen was hen te bezoeken; dus begaven wij ons het **Rugezand** (zoo heet deze polder) door naar de boerderij van Douwe Martens: op ons herhaald kloppen werd niet geantwoord, doch een van de kinderen des boers leidde ons binnen.

In een groote kamer zat eene oude boerin. Voor haar lagen Campes zielekunde en de Oden van Feith: zij bood ons dadelijk pijpen en liqueur aan, verhaalde dat Douwe Martens donderdag te voren

¹ **Uitgave** : Werkgroep Gastvrij Middag-Humsterland / **Samensteller** F.F. Leutscher / Diplomatische editie door Marita Mathijssen, met medewerking van Karin Hoogeland **kaartmateriaal** : Beeldbank Groningen

gestorven, en dat zij nu gehaald was om op de kinderen te passen, die nu aan 't visschen waren om zich wat te verzetten.

Vervolgens wees zij ons het huis, uit vijf ruime kamers bestaande, in eene derwelker de portretten der gansche familie hingen (N.B. de grootste kamer zagen wij niet omdat aldaar het lijk lag.) eene groote keuken en dokelders, een korenzolder waarop een vertrek vol ster- en meetkundige werktuigen enz.

Daarop wandelden wij de tuin rond, die met verscheidene soorten van vruchtboomen beplant was, traden in de koe- en paardestallen, voor 40 a 60 beesten bestemd en in de schuur welke naar mijne gissing 250 voet lengte a 100 breedte en 50 hoogte hebben zal.

Na de oude vrouw bedankt te hebben trokken wij om overgezet te worden naar het Reitdiep, over den modder langs een soort van voetpad uit steenen bestaande voortthunkerend.

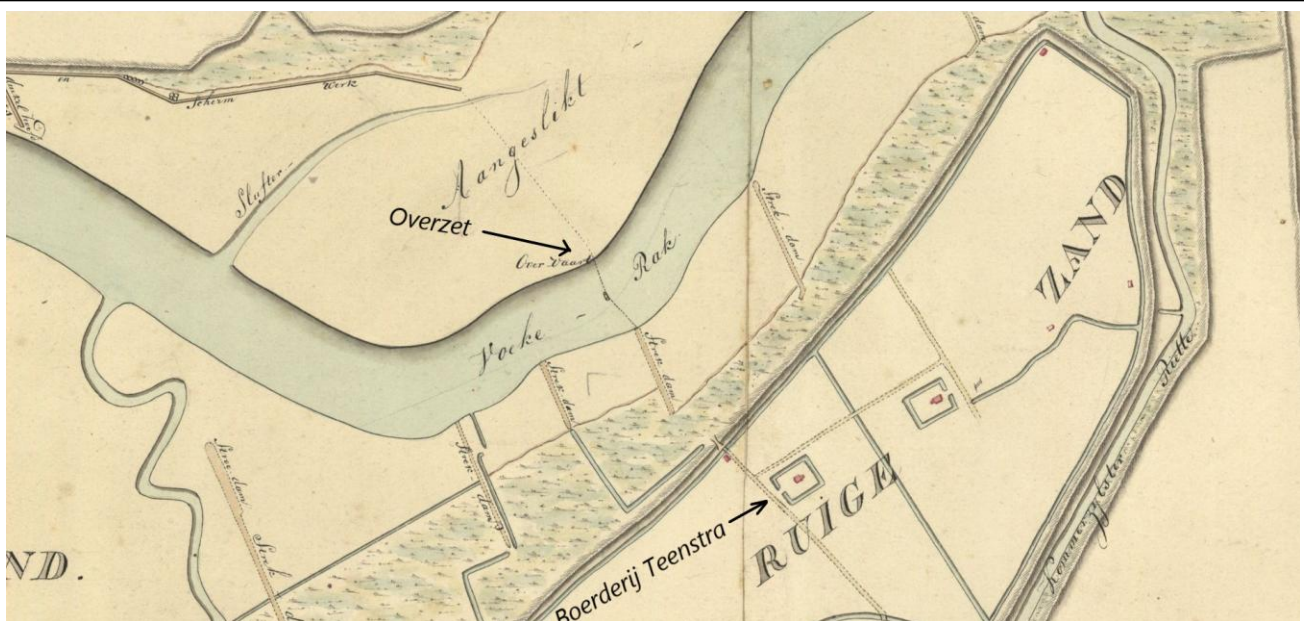
Aan den oever plaatsten wij ons in eene boot die door twee mannen uit het slijk in 't water geduwd werd, en lieten ons toen naar de **Zoltkamp** roeien, 't geen niettegenstaande dezelve 10 minuten gaans van de hoeve aflight, een groot uur duurde wegens den sterken tegenstroom en het lage water.

Een zeehond volgde onze schuit zeer lang: ook zag ik tallooze watervogels. Het was zeer koud en woei hard: terwijl de golven gedurig over de boot sloegen en ons nat maakten. Bibberend van koude en druipnat kwamen wij aan de herberg aan de Zoltkamp aan. Deze plaats is dicht bebouwd en volkrijk; de inwoners bestaan er meest van den vischvangst.

Men telt er 19 a 20 vischschuiten: aan den zeekant ligt eene ongebruikte batterij: de haven is goed, doch moeilijk te genaken en een gedeelte des daags geheel droog.

Uit ons raam zagen wij een bruinvisch zwemmen, die wel 12 a 15 voet lengte had.

Na vrij goed gegeten te hebben, begaven wij ons te 9 ure naar bed en rusteden voortrefflijk uit van de slapelooze nacht en vermoeienis des daags.

Kaart beeldbank Groningen